

Բ Ի Ի Ր Ա Կ Ն

Հ Ա Բ Ա Թ Ա Թ Ե Ր Թ

ԻՒ. ՏԱՐԻ

22

ՅՈՒԼԻՍ

1906

ԹԻԻ 26

Ա.Ռ.Ա.Ջ.ԻՆ ՎԵՅԱՄՍԵԱՅ

«Բ Ի Ի Ր Ա Կ Ն» Ի

Այս 26րդ քիւով կը լրանայ ԲԻԻՐԱԿՆԻ առաջին վեց-ամսեան, որ պատեհութիւն կ'ընծայէ մեզ հրապարակաւ մեր շնորհակալիքը յայտնելու այն համակրալից վերաբերութեան համար, որուն ներդրմանաբար արժանացաւ ԲԻԻՐԱԿՆ զիսա-ւորապէս մեր վանառական դասակարգին կողմէ քե՛ր Պոլսոյ եւ քե՛ մանաւանդ գաւառներու մէջ:

ԲԻԻՐԱԿՆԻ Խմբագրութեան միակ նպատակը եղած է, եւ պիտի ըլլայ այսուհետեւ, ըստ կարելոյն ժողովրդականացնել վանառականական գիտութիւնը իր բազմապատիկ ճիւղաւորումներով, եւ մասնաւորապէս ի վեր հանել սոցիալական կեանքի մէջ գիտակից ու խաղաղ աշխատութեան մը բարիք-ները Վեհ. Կայսեր Բարձր Հովանիին տակ:

ՄԵՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կը յայտնենք Հայէսի առաջնակարգ վաճառական եւ տեղ-ւոյն պարտկական հիւպատոս Վսեմ. Լեւոն Էֆ. Աճէմեանի որ շնորհ ըրած է ստանձնել ԲԻԻՐԱԿՆԻ պատուակալ գոր-ծակալութիւնը Հայէսի համար: Վսեմ. Աճէմեան Էֆ. ի այս օժանդակութիւնը թանկագին գնահատութիւն մ'է մեզ հա-մար, զոր պիտի ջանանք արդարացնել ԲԻԻՐԱԿՆԻ պարտ-կալութիւնը ա'լ աւելի օգտակար դարձնելով մեր համայն-քին առեւտրական դասուն եւ առեւտուրի պատրաստուող-ներուն համար:

Քրէտի Լիօնէի վարիչներուն

ՄԵԾԱՄԵԾ ԶԱՅԵՐԸ

×

Ամէն օր հետզհետէ ա՛լ աւելի կը շեշտուի մեր մէջ առեւտրական անանուն ընկերութիւններ կազմելու պէտքը, և որպէս զի անոնք կանոնաւոր և բարւոք եղանակաւ մը գործեն, բարեխնամ՝ կառավարութիւնը մասնաւոր օրէնք մը հրատարակեց վերջերս անոնց նկատմամբ: Մենք ալ կը փափաքինք մեր առեւտրականներուն աեղեկութիւններ տալ այդ տեսակ առեւտրական ընկերութիւնները կազմող ու վարող անդամներուն ստացած շահուն վրայ, որ կրնայ թէ՛ անոնց խթան մը ըլլալ և թէ՛ զանոնք թելադրել այդ ձեւով ձեռնարկելու համար առեւտրական գործերու:

Անանուն ընկերութիւններու վարիչները երկու տեսակ շահեր կ'ստանան, մին ուղղակի և միւսը անուղղակի: Անոնց ստացած ուղղակի շահերն են ամսական թոշակ մը և շահաբաժին: Ի՛նչ որ ալ ըլլայ առեւտրական գործին ընթացքը, յաջող թէ՛ ձախող, այդ վարիչները իրենց աշխատութեան ու ծառայութեան փոխարէն՝ կարեւոր թոշակ մը կ'առնեն, նաեւ բաժին մը ընկերութեան տարեկան շահաբաժինէն:

Երբ աչքէ անցնենք առեւտրական անանուն ընկերութեան մը տարեկան շահուն բաժանման կարգն ու պայմանները, պիտի տեսնենք թէ շահէն 5—10⁰/₀ ի չափ բաժին մը միշտ վարչական Խորհուրդին անդամներուն յատկացուած է: Այս գումարը ձեռնարկուած գործին ծաւալին ու կարեւորութեան համեմատ երբեմն ա՛յնքան պատկառելի քանակութեան մը կը հասնի որ վարչական Խորհուրդն իսկ կը ջանայ կարելի եղածին չափ ոքողել բաժնետէրերէն: Ասոնք ալ, երբ կը տեսնեն իրենց դրամագլուխին խնկած կլորիկ շահաբաժինը, կը գոհման անով, առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու: Այսպէս, օրինակի համար, դրամական մեծ հաստատութեան մը՝ Քրէտի Լիօնէի՝—որ տարեկան մեծամեծ շահեր կ'արտադրէ,—շահերու դասակարգութեան և հրատարակութեան մէջ մասնաւոր խնամք մը կը տար-

ուի պահելու շահերուն բաժանման մանրամասնութիւնները, վերջին տարիներու մէջ յիշեալ պանքային հրատարակած մէկ հաշուեկշիռին մէջ կը նշմարենք թէ շահն ու պէնը միայն մէկ թիւով նշանակուած են հոն, առանց անոնց մանրամասնութիւնները ցոյց տրուելու, ինչպէս,

Ծախքերու, գլխամասի վճարումներն ընելէ	Փր.
վերջնարտադրուած շահ	28,120,000
Իւրաքանչիւր բաժնեթուղթի 50 ֆրանքէն	
շահաբաժին	25,000,000
Յաջորդ տարուան փոխադրուած	3,120 000

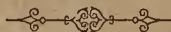
Վերոյիշեալ 28 միլիոն ֆրանքը հաստատութեան արտադրած զուտ շահն է, իսկ խառն շահը, այսինքն մնացած ու ծախքերը անձանթ են, եւ թաղերենք թէ այդ տարի Քրէտի Լիօնէի վարիչները, որոնք թիւով տասներկու են և 15% շահաբաժին մը կ'առնեն խառն շահէն, իրենց շահաբաժինը զուտ շահէն տուած ըլլան: Այս պարագային 28 միլիոն ֆրանքէն հանելով գլխամագլուխի, տոկոսի և պահեստի 17½ միլիոն ֆրանքը և մնացեալ 10½ միլիոն ֆրանքին վրայէն 15% հաշուելով, կը տեսնենք թէ անոնք 1,575,000 ֆրանք շահաբաժին միայն աւեր են, այսինքն իւրաքանչիւրը 6500 ֆրանսական ոսկի: Եւ պէտք է գիտնալ որ շատ չնչին գումար մ'է այս եթէ բաղդատենք անոնց ստացած մեծաքանակ ընդհանուր շահերուն հետ: Բնականաբար այս համեմատութեամբ շահեր չեն ստանար ամէն առեւտր. անասուն ընկերութիւններու վարիչ անդամներ, սակայն և այնպէս անոնք միշտ գործին ընդարձակութեան ու վիճակին համեմատ կարեւոր վարձատրութիւն մը կ'ստանան:

Այս ուղղակի շահերուն հետ վարիչները տեսակ տեսակ անուղղակի շահեր ալ կրնան ընել, որոնց ամէնէն կարեւորը, սակարանին մէջ ու առեւտրական հրապարակին վրայ ընկերութեան բաժնեթուղթերու գինին ու արժէքին վրայ շահադիտութիւն ընելն է, որովհետեւ անոնք ուրիշներէ աւելի մօտէն տեղեկութիւն ունին իրենց վարած գործին վիճակին ու ընթացքին վրայ: Բաժնեթուղթերու գընումներ ու վաճառումներ ընելով անոնց գինները կը փոփոխեն և այդ երեւէջներէն մեծ շահեր կ'արտադրեն: Անոնք

որ առաջ գիտեն թէ այն տարին ընկերութիւնը ի՞նչ շահաբաժին պիտի կրնայ տալ և եթէ տրուած շահաբաժինը նախորդ տարուէն աւելի ըլլայ, անմիջապէս հրապարակին վրայ պիտի բաժրանան ընկերութեան բաժնեթուղթերուն գիները, որով վարիչները իրենց հաշուոյն կը գնեն մեծաքանակ և կամ հակառակ պարագային, կը ծախեն բաժնեթուղթերը, զորս ապա գնելով կամ ծախելով, անոնց տարբերութիւնը կը գանձեն:

Այս կարգի լոկ շահագիտական գործերէ զատ, վարչական Խորհրդոյ անդամները կրնան նաեւ առեւտրական ուրիշ ձեռնարկներու մասնակցիլ ու ստով թէ՛ իրենց անձնականին և թէ ընկերութեան հաշուոյն կարեւոր շահեր արտադրել:

Վերջապէս, առեւտր. կամ սեղանաւորական անանուն ընկերութեան մը վարիչները իրենց Զանքերուն և մատուցած ծառայութիւններուն փոխարէն շատ մը գիւլութիւններ ու միջոցներ ունին մեծամեծ շահեր արտադրելու և բաժնետէրերը գիտակցութեամբ թէ ոչ, անտարբեր կը մնան անոնց մասին, կը բաւէ որ իրենց դրամագլուխին համար չափաւոր շահաբաժին մը ապահովեն:

Ի՞նչ է ԱՎԱՌԻ ԿՌՕՍ ը

Ապահովագրութիւնը առեւտրականի մը գոյութիւնը երաշխաւորող անհրաժեշտ պէտքերէն մին է: Սակայն ապահովագիրները, մանաւանդ ծովային փոխադրութեան ապահովագիրները, ա՛յնքան բարդ պայմաններ կը պարունակեն որ անոնց անգիտակեղոյ վաճառականը իր գոյքը տպահովագրելով հանդերձ գարձեալ քիչ շատ վնասի մը կրնայ ենթարկուիլ: Այդ կարգի ապահովագրական պայմանի մը՝ Փռանշիզին վրայ ծանօթութիւններ տուինք տրդէն Բիւրակնի մէջ: Այժմ պիտի բացատրենք թէ ի՞նչ է ծովային վնասը (ափառին) և ի՞նչ է անոր մէկ տեսակը, ափառի կոսը:

Սովորաբար մենք ավառի կամ ծովային փնաս կը հասկնանք վաճառքի մը ընկղմիլը, կորսուիլը և կամ փնասուիլը։ Այդպէս չէ սակայն Նաուս և կամ վաճառքին համար եղած ու է արտաքոյ կարգի ծախքեր ալ ավառի կը նկատուին ըստ օրինի, զորս կամ սխալ վճարեն շոգենաւին տէրերը և կամ վաճառքին տէրերը և կամ երկուքը մէկանց։

Ծովային առեւտրական օրէնքը ավառիները երկու տեսակի բաժնած է, — մեծ կամ հասարակ փնաս՝ (*avarie grosse* կամ *commune* խասարաք պահրիյէի ումուսիէ) և պարզ կամ մասնաւոր փնաս (*avarie simple* կամ *particulière*, խասարաք պահրիյէի խուսուսիյէ)։

Եթէ նաու մը և կամ մէջի վաճառքներուն ծովային մեծ փնաս մը պատահի, զայն սխալ դարմանեն մէջը դըտնուած վաճառքներուն տէրերը իրենց վաճառքին արժէքին համեմատութեամբ։ Օրինակի համար, ամիսի մը չափ առաջ շոգենաւային ընկերութեան մը Պոլսոյ գործակալութիւնը իր շոգենաւներէն միոյն մէջ ապրանք ունեցողներէն անոնց հաշուեցուցակին վրայ առ հաշիւ 10—15% դրամ մը դանձեց։ Շոգենաւին մէջ հրդեհ մը ծագած էր ճամբան, և այդ հրդեհը մարելով շոգենաւուն մէջի ապրանքները փրկելու համար կարգ մը ծախքեր ընել ու մաս մը վաճառք ծովը նետել հարկ եղած էր։ Այս փնասը, որ մեծ կամ հասարակ կը կոչուի, ըստ օրինի պարտաւոր են առեւել թէ՛ շոգենաւին տէրերը և թէ՛ անոնք որոնց վաճառքը անփնաս ու անաղարտ նաւահանգիստը ժամանած է։ Օսմ. ծովային առեւտրական օրինագիրքին 245րդ յօդուածը, առանհետ տեսակ փնասներ մեծ կամ հասարակ փնաս կը նկատէ, և և անոնց ամենքն ալ շոգենաւը և մէջի դանուած ապրանքները ընդհանուր փնասէ մը փրկելու համար եղած ծախքեր, հատուցումներ և զոհողութիւններ են։

Մասնաւոր կամ պարզ փնասներ կը կոչուին անոնք որ կամ միայն շոգենաւին և կամ միայն մէջը դանուած վաճառքներէն մէկ մասին կը պատահին, այնպէս որ այդ փնասներէն ընդհանուր կորուստ մը առաջ չի կրնար գալ, ինչպէս նաւին առաջատաներուն պատուիլը, քառանթինայի պահուն նաւատորներուն տրուած աւելի օրականները և կամ նաւահործութենէ, մրրիկէ ու վաճառքին ինքնայատուկ մէկ

ընութենէն յառաջ եկած կորուստ մը կամ վնաս մը :

Մասնաւոր կամ պարզ վնասները վաճառքին տէրը կը տուժէ և այդ վնասին համար իրաւունք չէ ուրիշ վաճառքի մը տէրէն հատուցում առնել :

Օամ • ծովային առեւտրական օրէնքին 246րդ յօդուածը եօթը տեսակ վնասներ պարզ կամ մասնաւոր վնաս կը նըկոտէ :

Առեւտրական մը երբ իր վաճառքը կ'ապահովագրէ, պէտք է գիտնայ թէ ի՞նչ պայմաններով ապահովագրած է, քանի որ, ինչպէս կը տեսնուի, առեւտրականը իր վաճառքին անվնաս իրեն հասնելովը չազատիր տուժելէ, այլ ուրիշի մը վաճառքին և կամ շոգենաւուն մէկ մասին համար եղած վնասն ու կորուստը դարձանելու ալ պարտաւոր է :

Այս օրինական կէտերէն զատ, դործնականի մէջ տարբեր և կարեւոր պայմաններ ալ կ'ալն և ամէն վաճառական պարտաւոր է ճշտել թէ ո՞ր տեսակ ավառիով ապահովագրել կ'ուզէ իր վաճառքը : Ընդհանրապէս ապահովագրողները ավառի կոսւ կամ ավառի ժեմեռայ անունը կուտան այն վնասին, որ առաջ կուգայ ապրանքին ընկղմելով կորսուելէն : Այս պայմանով ապահովագրուած վաճառք մը երբ ծովէն հանուի թաց վիճակի մէջ և յանձնուի տիրոջը, այս վերջինը իրաւունք չունի հատուցում պահանջելու : Ասկից զատ, ապահովագրողները ավառի քառքիփիւղիկո ըսելով երկու կերպ կը հասկնան : Մին՝ երբ վաճառքը ծովը իյնայ, ընկղմի ու թրջի, առաջ եկած վնասը կը վճարեն, իսկ ընկղմնացով փոխադրութեան պահուն կամ շոգենաւուն մէջ ո՞ր և է կերպով առանց ընկղմելու թրջելէն ու վնասուելէն առաջ եկած վնասները չեն ճանչնար : Այս վերջին տրամադրութիւնը ընդունել տալու համար, մասնաւոր պայման մը դնելու է որ ավառի քառքիփիւղիկոն երկրորդ տեսակն է : Ապահովագրող մը այս նրբութիւնները ճշտելու պէտք չունի, բայց ապահովագրել տուողին շահը կը պահանջէ ուշադիր ըլլալ որ իր վաճառքին ապահովագրութիւնը լաւագոյն պայմանով ըլլայ :

ՎԱՃԱՌՔՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆ “ՏՕՅԷ ԼԷՎԱՆՐԷ”

ՇՈԳԵՆԱԻԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

(Շաբ. ԲԻԻՐԱԿՆԻ 24 ԻՒԼԵՆ ԵՆ ՎԵՐՉ)

ԺԺ. — Շոգենաւը, իր որոշեալ վայրը ժամանելէն անմիջապէս յետոյ, վաճառքին տէրերը պարտաւոր են ներկայանալ և իրենց ապրանքները շոգենաւին մթերանոցէն ելածին պէս ստանալ: Երբ վաճառք մը շոգենաւին նաւակաւորը վրայ կը հանուի, այլ ևս կը դադրի շոգենաւին պատասխանատուութիւնը և նաւապետը կրնայ անընդհատ գիշեր ցերեկ, կիրակի ու տօն օր պարպել իր բեռը: Շոգենաւը կրնայ իր տեղը փոխել բեռ պարպած պահուն: Եթէ վաճառքին տէրերը չներկայանան, նաւապետը իրաւունք ունի իր բեռը մալուխներու և քօնքօններու մէջ պարպել, որու վտանգն ու մեծութիւնը կը պատկանի ապրանքին տիրոջ: Այն անձը, որ կը փափաքի իր ապրանքը նաւուն կամուրջին վրայ ստանալ, պարտաւոր է գործակատար մը կարգել որպէս զի բեռը պարպուած պահուն անիկա շոգենաւին պաշտօնէին հետ հակերու թիւն ու վիճակը ստուգէ: Վաճառակնին գործակատարը մալուխային շոգենաւուն քովէն բաժնուելէն առաջ պարտաւոր է ստացական մը տալ իրեն յանձնուած վաճառքին թիւը և վիճակը պարզող: Երբ մալուխան բաժնուի շոգենաւին քովէն, վաճառքին պակաս և կամ մնացածը ըլլալուն համար գանդատներ անխելի կը մնան:

ԺԳ. — Շոգենաւը ամէն վաճառքներու վրայ իրաւունք մը ունի և անոնցմով կրնայ իր բոլոր ծախքերը ու նաւավարքը, մնացուց հատուցումները և է ու ժյոզուածներուն յիշած պայմաններուն մէջ ծախքերն ու սոկոսները և ծովային վտանգներու համար ստանալի գումարները գանձել:

ԺԴ. — Շոգենաւուն իր որոշեալ տեղը ժամանելէ յետոյ վաճառքի մը կրօկատար, մնացուած յանձնուելուն և

կամ բնաւ յանձնուած չըլլալուն համար եթէ գանգաւներ ու սահանջումներ ըլլան, այդ կորսուած կամ վնասուած վաճառքին արժէքը շոգենաւին նաւահանգիստը մտած օրուան հրապարակի գինովը պիտի հաշուուի, և անոր դումարէն պիտի զեղչուին եղած ծախքերն ու նաւավարձը: Շոգենաւային ընկերութեան երաշխաւորիչ պարտաւորութիւնն է անգուտ 100 քիլօ վաճառքին 120 մառք միայն: Շոգենաւին վաճառքը պարպելէ 24 ժամ յետոյ եթէ շոգենաւային ընկերութեան գործակալներուն գրաւոր դիմում մը չըլլայ, շահ ու դէնի համար եղած խնդիրները անլսելի պիտի մընան, բացի ժԲ. յօդուածի պարագաներէն, այսինքն երբ վաճառքին տէրը ասորանքը նաւուն կամուրջին վրայ ոտացած է: Այս պարագային ու եւէ պահանջում մնալունային շոգենաւուն քովէն բաժնուէլէն առաջ պէտք է ըլլայ: Երբ վաճառք մը պսկաս ելնէ, վաճառքին հակերուն, երկաթի ձողերուն, եւլն. միջին ծանրութիւնը կարգադրութեան հիմ պիտի ըլլայ: Բեռնագրին մէջ պէտք է նշանակուած ըլլան իւրաքանչիւր տեսակ վաճառքին սնտուկը, հակը, ծանրութիւնը զտա՞զատ, առանց որու ու եւէ պահանջում կը մերժուի:

ԺԵ. — Բեռնագրին մէջ եթէ նշանակուած ըլլան ապրանքին ծանրութիւնը, չափը, յատկութիւնը, վաճառանիշը, պարունակութիւնն ու արժէքը, նաւապետին համար անպատճառ ընդունելի չեն կրնար ըլլալ անոնք եթէ այս մասին մասնաւոր կարգադրութիւն մը չէ եղած անոր հետ: Բեռնագրին ստորագրութիւնը այս կարգի պայմանագրութիւն մը պէտք չէ նկատել:

ԺԶ. — Վաճառքին և նաւուն համար եղած ծովային արկածները Համպուրկի «1890 Եօռք Անվէսի օրէնք» ու պիտի կարգադրուին: Այս կարգի ծովային արկածի մը պահուն վաճառքին տէրերը պարտաւոր են կամ իրենց ինկած բաժինը վճարել եւ կամ երաշխաւոր տալ, ինչպէս որ պահանջէ նաւապետը:

ԺԷ. — Շոգենաւուն ժամանելիք վայրը վճարելի նաւավարձն ու ծախքերը պէտք է վաճառքն յանձնուած միջոցին ըլլան կանխիկ, ոսկեդրամ, առանց զեղչի և այդ վայրը ամէնէն աւելի շրջաբերութիւն ունեցող դրամով:

Նախապէս վճարուած նաւաւարձերու համար Լոնտոնի վրայ միջին պայմանաժամով և փոխգիրի սակով հաշիւի պիտի անցուի : Այսու հանդերձ մէկ անգլ. ոսկին 20,40 մսուքէն պակաս պէտք չէ ըլլայ և այս դրամը ետ չի տրուիր եթէ երբեք չողենաւը ու վաճառքը կորսուին :

ԺԸ. — Եթէ չողենաւը իր օրոշեալ տեղը ուղղակի չերթայ, և վաճառքին փոխադրութիւնը ուրիշ չողենաւով կատարուի, վաճառքը լաւ վիճակի մէջ յանձնուելու համար չողենաւային ընկերութեան ստանձնած պատասխանատուութիւնը կը դադարի : Այս պարագային կրկին փոխադրութիւնը հաստատող վաւերաթուղթեր, բեռնադիր նաւադիր ևլն, ապացոյցներ պիտի նկատուին ընկերութեան իր պարտականութիւնը լրացուցած ըլլալուն : Շողենաւային ընկերութիւնը իր յարմար տեսած եղանակով կրնայ սպառնքի մը կրկին փոխադրութիւնը կատարել, ծովու կամ ցամաքի ճամբով, ուղղակի կամ անուղղակի :

ԺԹ. — Բեռնադիրին մէջ նշանակուած իրաւաբանական կէտերու մասին բացարձակապէս գերման օրինադրքին տրամադրութիւնները կը կիրարկուին եւ Համալսարանի դատարանը վճիւր կուտայ չողենաւին եւ ընկերութեան դէմ եղած պահանջուններուն մասին :

«Բիւրակն»ի յաջորդ մէկ թիւով պիտի ներկայացնենք Աւստրիական ԼՕՅՏԻ բեռնագրերուն պայմանները, որոնք կարգ մը սարքերութիւններ ունին ՏՕՅՁԷ ԼԷՎԼՆԴԷԻ պայմաններէն :

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Ձուս շահ կամ Ձուս վնաս

ԳԳ. — Ծախը կամ վնասը հասկնալու համար բաւական է, ինչպէս ըսինք, արդի զուտ գրամագլուխը բաղդատել նախորդ էնվանդէրին զուտ գրամագլխին հետ : Եթէ արդի զուտ գրամագլուխին դուժարը աւելի է, այդ յաւել-

եալ մասը կը ներկայացնէ եղած շահը: Եթէ ընդհակառակն նախորդէինէն պակաս է, տարբերութիւնը կը ներկայացնէ եղած վնասը:

78. — Շահը կամ վնասը հասկնալու խնդրոյն առթիւ աւելցնենք նաեւ հետեւեալ դիտողութիւնը. — Վաճառականներ կան որոնք իրենց զուտ դրամագլուխը դիտնալու համար պարտքին դումարը գոյքին դումարէն հանելէ՝ առաջ պարտքին դումարին վրայ կ'աւելցնեն դրամագլխին տոկոսը 5—6% էն: Պարտքին դումարին վրայ եղած այս յաւելումը ի՞նչ ազդեցութիւն կրնայ ունենալ իրական շահուն վրայ, ըսէք թերեւս: Բացարձակապէս ոչինչ ազդեցութիւն կ'ունենայ այն վաճառականին համար որ առեւտրական ընկեր չունի: Արդարեւ, եթէ մեր պարտքին դումարին վրայ դրամագլխին 5% էն՝ տոկոս աւելցնենք, արդէն 5% շահ մը ըլլած կ'ըլլանք մեր առեւտրական գործառնութիւններուն արդիւնքին վրայ: Այս 5% ը անշուշտ պիտի չգտնենք զուտ շահուն մէջ, որ 5% էն՝ աւելի եղած շահը ցոյց պիտի տայ մեզ: Ենթադրենք որ այս յաւելեալ մասը 3% է, ուրեմն մեր շահը եղած պիտի ըլլայ աւելի 5% այսինքն 8%:

Էնվանդերներ

Առեւտրական ընկերութեանց մէջ

79. — Առեւտրական ընկերութեանց համար պատասառած էնվանդէրները քանի մը տեսակէտերով կը տարբերին սովորական էնվանդէրներէն:

Առեւտրական փոխգործ

Եւ փոխգործի ընկերութեանց էնվանդէրները

ԱՌԱՋԻՆ ԷՆՎԱՆԴԵՐ

80. — Առեւտրական քօլէքթիֆ եւ քօմանսիփ ընկերութեանց առաջին էնվանդէրը սա մասնաւոր հանգամանքը ունի որ պարտքը միշտ հաւասար պէտք է ըլլայ գոյքին: Ասիկա անհրաժեշտ պարագայ մըն է որ ընկերային դրամագլխին ընտրութենէն ճաղում կ'առնէ: Այս կէտին վրայ

Համոզում գոյացնելու համար քննենք գոյսին եւ պարսփին կաղմութիւնը, Բաց ի այն արժէքներէն, որոնք կրնան գտնուիլ սովորական էնվանդէրի մը մէջ, ինչպէս զանազան սպարտականք, ընդհանուր ապրանք, պատրաստ դրամ, կարասի եւյլն, քօլէքէիֆ կամ քօմանտիդ ընկերութեան մը առաջին էնվանդէրը կրնայ նաեւ իր գոյքին կողմը ունենալ ինչ որ իւրաքանչիւր ընկեր կը պարտի իր բերելիք դրամագլխէն: Բայց այս գոյքը որով կը պատկանի, — բոլոր ընկերներուն, որոնց միացեալ դրամագլուխներուն արդիւնքն է: Ուրեմն անոնք միայն պէտք է պահանջող ըլլան բոլոր արժէքներուն համար: Հետեւապէս պարսփի բաժինը պիտի պարունակէ միայն իւրաքանչիւր առեւտրական ընկերոջ պարտքը, այսինքն գոյքին հաւասար գումար մը: Մեր ըսածը աւելի աղէկ հասկցնելու համար, հետեւեալ օրինակը մէջ կը բերենք. —

Լէվի, Մէյէր եւ ընկերութեան

էնվանդէրը

ԳՈՅՔ

Պատրաստ ապրանք		42, 000
Գանձելի թուղթ		3, 000
Պատրաստ դրամ		20, 000
Կարասի		4, 000
Անշարժ կալուած		60, 000
Տիար Լէվի կը պարտի	9000	
» Մէյէր »	12000	21, 000
		150, 000

Պ Ա Ր Տ Ք

Տիար Լէվի, իր բաժինը	20, 000
» Մէյէր, » »	30, 000
» Անտրէ, քօմանտիդէրի վճարումը	100, 000
	150, 000

Իւրաքանչիւր ընկերոջ բերած արժէքին մանրամասնութիւնը առեւտրական ընկերութեան պայմանագրին մէջ նշանակուած ըլլալով, հոս միայն ընդհանուր գումարը կը գրուի:

81. — Եթէ առեւտրական ընկերութեանց առաջին էն-

վանդէրին մէջ պարտքը միշտ հաւատար պէտք է ըլլայ գոյքին, յաջորդէն վանդէռներու համար այնպէս չէ ստիպան: Ասոնք ենթակայ են սովորական էն վանդէրներու ամէն փոփոխութիւններուն և գրէթէ անոնց պէս կը պատրաստուին, բացի հետեւեալ պարագայէն. —

82. — Պարտքին գումարը գոյքին գումարէն հանելէ առաջ, պէտք է հոգ տանիլ որ պարտքին կողմը իւրաքանչիւր առեւտրական ընկեր պահանջող ըլլայ իր բերած դրամագլխին տոկոսը, առեւտր. ընկերութեան պայմանագրին մէջ որոշուած սակով: Այս տոկոսը, պարտքին անբաժան մէկ մասը ըլլալով, անիկա ալ հաշուելէ ետքը միայն պէտք է գոյքին գումարէն հանել, գիտնալու համար ո՛չ թէ զուտ դրամագլուխը, այլ զուտ շահը, եթէ գոյքին գումարը աւելի է, կամ մնասը, եթէ ընդհակառակն պարտքին գումարը աւելի է:

83. — Եթէ մնաս պատահի, առեւտր. ընկերները պարտաւոր են նոր դրամագլուխ գնելով, վերականգնել նախնական դրամագլուխը, կամ եթէ չուզուիր նոր դրամագլուխ գնել, առեւտր. ընկերութեան լուծման և հաշուեյարգարութեան ձեւնարկել: Եթէ փոխանակ մնասի, առեւտրական գործառնութիւնները շահ արտադրած են, ի՞նչ ընելու է այս շահը, բաժնեւոր՞ է ընկերներուն, եթէ ոչ իւրաքանչիւրին հաշիւը պահանջող ընելու է իր համեմատական բաժնին համար: Այս վերջին պարագային մէջ շահը դրամագլխի յաւելո՞ւմ մը նկատուելու է և յաջորդէն վանդէրին մէջ ինք ալ իր կարգին տոկո՞ս բերելու է: Կ'արժէ որ այս բոլոր հարցումներուն պատասխանելու համար հատուած մը նուիրենք, ուրեմն

ՇԱՀԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄԸ

Առեւտրական Քօլէկիմ եւ Քօմանսիդ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԷՁ

[Յացորդ անգամ]

Դատական Քրոնիկ

×

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ Բ. ԴԱՏԱՐԱՆ

15 ՅՈՒՆԻՍ

Կարգացուցաւ սնանկ Թումարտիի սէնտիքներուն դէմ
փաստարան Վատիլաքի Բանիքիտի էֆ. ի տուած աղերսա-
գիրը, որով կը յայտնուէր թէ իր փոխանորդեալներէն Տի-
կին Լօքսանտրայի 100 Օամ. ոսկիի եւ դեղագործ Քոսթաքի
էֆ. ի 60 ոսկիի պահանջները իրրեւ սնանկին պարտքը չեն
ձանջցած եւ չեն արձանագրած: Սէնտիքներէն մէկը պա-
տասխանեց որ դատաւարութեան օրէնքի հակառակ է եր-
կու պահանջատէրներու մէկ աղերսագրով դատարան ներկա-
յանալը, քանի որ ընկեր չեն: Մէկ պահանջքի համար մէկ
աղերսագիր միայն ընդունելի է: Հետեւաբար Բանիքիտի
էֆէնտին թո՛ղ որոշէ այդ աղերսագրին ո՛ր պահանջատէ-
րին անունով տրուած ըլլալը, որպէսզի ըստ այնմ պատաս-
խանուի: Բանիքիտի էֆ. յայտարարեց թէ աղերսագիրը
100 ոսկի պահանջ ունեցող Տիկին Լօքսանտրայի կողմէ տըր-
ուած թո՛ղ նկատուի: Սէնտիքները պատասխանեցին թէ Տի-
կին Լօքսանտրա աղգախանութիւն ունի սնանկին հետ, եւ
մինչ պարտուց արձանագրութիւնը Յունիս 14ին եղած է,
մուրհակին թուականը Յունիս 13 է, այսինքն մէկ օր առաջ
պատրաստուած է, որով անընդունելի է, եւ հետեւաբար
Տիկին Լօքսանտրայի աղերսագրին մերժուիլը կը խնդրուի:
Ասոր վրայ, Բանիքիտի էֆ. յայտնեց թէ մուրհակին թուա-
կանը 1905 է, մինչ պարտքերուն արձանագրութիւնը 1906ին
եղած է:

Դատարանը, թուականի այս խնդիրը ճշտելու համար,
որոշեց մուրհակը զրկել Նօտարութեան դիւանին:

×

Ծովային Առեւտրական Դատարան

17. ՅՈՒՆԻՍ

Կարգացուեցաւ հելլէն առեւտրական շոգենաւային ընկերութեան մը գէմ Պուրկազցի Մէհմէտ աղայի աղերսագիրքը որուն պարունակութիւնը բերանացի կերպով ալ կրկնուեցաւ դատարանին առջեւ. « — Պուրկազի ծովեղերքը, ըսաւ Մէհմէտ աղա, նաւամատոյց չէ, ո՛չ ալ խարսխավայր մը: Ծովեղը միշտ, ուր մենք տաղանքներ կ'ուսնանք միշտ, ձուկ որսալու համար: Այս հելլենական շոգենաւային ընկերութիւնը մեր ծովեղերին մօտ ածուխի մթերանոց մը ունենալով, երբեմն կուգան եւ մեր տաղանքներէն 20—30 մէդր հեռուն, վիկցերով ածուխ կ'առնեն եւ մեքենաներուն աղմուկէն ձուկերը կը փախչին: Ձկնարանի տոմարներով կրնանք հաստատել թէ մինչ Յունիս Ցին մեր տաղանքներուն մէջ 50,000 հատ փաղարմուս մտած էին, այդ վիկցերուն աղմուկէն ամենքն ալ տաղանքն դուրս ելնելով ցրուեցան գային եւ այս կերպով 1000 ռոկիէ աւելի վնաս հասուցին մեզ, որուն հատուցումը կը խնդրեմ »: Շոգենաւային ընկերութեան փաստաբան Մ. Պարօցցի պատասխանեց որ այդ ծովեղը մօտենալու համար, մեր շոգենաւեր նաւահանգստի վերատեսչութենէն հրամանագիր ստացած են եւ երկրորդ՝ Մէհմէտի 127, 1619, 74, 923 եւ 925 յօդուածներուն տրամադրութեանց համաձայն, այս տեսակ պահանջում մը ընդունելի չէ որովհետեւ դեռ իրենց սեփականութիւնը չեղած ապրանքի մը իբր տէր ներկայանալը ապօրէն է: Կ'ըսեն թէ 50,000 ձուկ կար, ո՞վ գիտէ այդպէս ըլլալը: Մենք ո՛չ իրենց տաղանքները կտարեցինք կամ աւրեցինք եւ ո՛չ ալ ո՛րեւէ վնաս հասցուցինք: « Վիկցերուն աղմուկէն ձուկերը փախան » ի տաւրիութիւնը ընդունելի չէ, որով աղերսագիրքին մեր ժուլը կը խնդրուի:

Դատարանը հրամայեց ներկայացնել շոգենաւերուն այդ ծովեղը մօտենալու համար նաւահանգստի վերատեսչութենէն ստացած արտօնագիրը:

×

Աւետիս էֆ. Կարապետեան Սոքրաթ էֆ. Իւթիւճեան է
ի հրամանի մուրհակով մը ունեցած 20 ոսկի պահանջին
գանձումը խնդրած էր։ Առաջին դատավարութեան մէջ
Սոքրաթ էֆ. յայտարարած էր որ մուրհակին պայմանաժա-
մը հինգուկէս տարի անցած ըլլալով ժամանցում տեղի ու-
նեցած է եւ հետեւաբար Աւետիս էֆ. այդ մուրհակով
դրամ պահանջելու ըստ օրինի իրաւունք չունի։ Կարապետ-
եան էֆ. այս յայտարարութեան դէմ ըսած էր որ Սոքրաթ
էֆ. չորս տարիէ ի վեր Պոլիս չէր գտնուեր ու այդ պատ-
ճառաւ ինքը կարող չէր եղած այդ մուրհակին գանձումին
համար հետապնդում ընել։ Նախագահը, յետ խորհրդակ-
ցութեան այս մասին հարցում մը ուղղած էր Սոքրաթ էֆ.ին
թէ արդարեւ այդքան միջոց բացակայա՞ծ է Պոլսէն։ Սոք-
րաթ էֆ. երկուքուկէս տարի միտջն բացակայ գտնուած ըլլալը
ըսած էր։ Ասոր վրայ դատարանը մերժած էր ժամանցումի
առարկութիւնը եւ հարցուցած էր Սոքրաթ էֆ. ի թէ ու-
րիշ ըսելիք մը ունի՞։ Յիշեալը փոխանորդ մը կարգելու
փափաք յայտնած ըլլալով, դատավարութիւնը ուրիշ օր-
ուան մը յետաձգուած էր։

Այդ դատը այսօր տեղի ունեցաւ։ Պարտականը ներ-
կայ չէր։ Դատարանը որոշեց որ Սոքրաթ էֆ. վճարէ 20
ոսկի իր պարտքը։

×

Նօրկի Լազարիտի քօնեաքի փոխարէն ըստ տոմարի
Սոթիրիատիէ ունեցած 135 ֆրանքին գանձումը կը խնդրէր։
Հարցուեցաւ Սոթիրիատիի թէ ի՞նչ պիտի ըսէ։ Յիշեալը
պատասխանեց որ թէեւ այդքան դումար մը պարտք ու-
նէր, սակայն խանութը ծախած էր և դնող անձին հէվալէ
ըրած էր այդ պարտքը և Լազարիտի ընդունած էր։ Դա-
տարանը այդ մասին երդում առաջարկեց Լազարիտիի որ
պատրաստուեցաւ ընել։ Այդ պահուն Սոթիրիատի յայտա-
րարեց թէ հէվալէն ո՛չ թէ Լազարիտիի, այլ անոր ընկե-
րոջը հետ եղած է և ինք բնաւ այս անձին հետ յարաբե-
րութիւն չունի։ Ասոր վրայ, դատարանը որոշեց այդ ըն-
կերը դատարան կոչել և երդում առաջարկել։

×

Ներկի վաճառականներէն Մ. Պօթոն Լեւոն էֆ. Ֆէնէր-
ճեանէ ունեցած պահանջքին համար այս դատարանէն ստա-
ցած վճռագրով, Մանսութըր խան թիւ 5 սենեակին մէջ
յիշեալ ֆէնէրճեան էֆ. ի ունեցած 135 հատ մէշինը Իճրա-
յի պաշտօնէութեան միջոցաւ գրաւած էր: Այսօր Պետրոս
էֆ. Համբարձումեան խնդրագրով մը կը յայտնէր թէ այդ
սենեակը ինք վարձած է եւ մէջը դտնուած մէշիններն ալ
իր սեփականութիւնն են. որով գրաւին վերցուիլը եւ շեա-
սուց հատուցում կը խնդրէ:

Հարցուեցաւ Մ. Պօթոնի փոխանորդ փաստարան Մէհ-
մէտ Պէհրամ էֆ. ի թէ ի՞նչ պիտի պատասխանէ այս ա-
ռարկութեան: Պէհրամ էֆ. ըսաւ թէ իճրայի պաշտօնեա-
ները անմիջապէս չեն զմռեր մեր ցոյց տուած ո՛ր եւ է սենե-
ակը: Անոնք նախ խանին սենեկապետին կը հարցնեն, դը-
րացիներէն կը հաստատեն եւ համոզում դոյացնելէ ետք մի-
այն կը գրաւեն վաճառք: Այսպէս, թիւ 5 սենեակը եւ
անոր մէջ դտնուած մէշինները Լեւոն էֆ. Ֆէնէրճեանին
սեփական ըլլալը ստուգելէ ետք միայն գրաւած են: Նա-
խագահը հարցուց Համբարձումեան էֆ. ին թէ ի՞նչպէս
պիտի կրնայ հաստատել այդ ապրանքներուն իրը ըլլալը:
Յիշեալը գրպանէն նամակ մը, բեռնադիր մը եւ հաշուեցոյց
մը հանելով, ցոյց տուաւ: Նախագահը Պէհրամ էֆ. ի դառ-
նալով, ըսաւ «—Դուք ի՞նչպէս պիտի կրնաք հաստատել թէ
այդ վաճառքները ֆէնէրճեանին կը պատկանին »: Այս մա-
սին իր փոխանորդեալէն տեղեկութիւն առնելու համար,
Պէհրամ էֆ. խնդրեց դատավարութեան յետաձգումը:

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԻ ԿԵԱՆՔԸ

«ԲԻԻՐԱԿՆ» ի հաշուակալին

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Չորս վաճառականներ, իրարու ընկերանալով, առևար-
ձեռնարկութիւն մը պիտի չահագործեն և այս մասին մե-

նաշնորհ մը ստացած են: Առաջինը, որ մենաշնորհին տէրն է, անոր սեփականութիւնը հինգ տարուան համար թողած է իր ընկերներուն, պայմանաւ որ եղած շահէն 30% առնէ: Երկրորդը դրած է 36,000 Փր. և ասկից զատ տնօրէնի պաշտօն կատարելուն համար, 4% բաժին մը պիտի առնէ եղած շահէն: Երրորդը դրած է 30,000 Փր., և չորրորդը 15,000 Փր. վճարած է իւրաքանչիւր տարւոյ սկիզբը: Հինգերորդ տարւոյն վերջը, առեւտրական ընկերութեան զուտ դրամագլուխը եղած է 328,860 Փր.: Բաժնէլ այս դրամագլուխը ընկերներուն միջեւ:

×

ԼՈՒԾՈՒՄ

Եթէ հինգ տարի ետք ընկերութեան զուտ դրամագլխէն	328,860
Փր.էն զեղչենք երկրորդ ընկերողդրածը	36,000
Երրորդ ընկերող դրածը	30,000
Չորրորդ » »	75,000
	141,000
Կը մնայ զուտ շահ	
	187,860

որուն 30% ը կը պատկանի առաջին ընկերող, այսինքն $1,878,60 \times 30 = 56,358$
 և 4% ը երկրորդ ընկերող այսինքն $1,878,60 \times 4 = 75,144$ 63,872,40

որով վերջին երեք ընկերներուն միջեւ պիտի բաժնուի յաւելեալ շահը 123 987.60

Արդ, երկրորդը դրած է 36,000 Փր. 5 տար. համար, կամ 180,000 Փր. 1 տարուան համար, երրորդը դրած է 30,000 Փր. 5 տարուան համար կամ 150,000 Փր. 1 տարուան համար

Չորրորդը դրած է 15,000 Փր. 5 տար. կամ 75,000 Փր. 1 տար. հմ.

»	»	15,000	»	4	»	»	60,000	»	1	»	»
»	»	15,000	»	3	»	»	45,000	»	1	»	»
»	»	15,000	»	2	»	»	30,000	»	1	»	»
»	»	15,000	»	1	»	»	15,000	»	1	»	»

225,000 1 տար. հմ.

Ասիէ պիտի զեղչուի, իբրեւ շահաբաժին, երկրորդ ընկերոջ համար

$$\frac{123,987.60 \times 180,000}{555,000} = 40,219,20$$

Երրորդ ընկերոջ համար

$$\frac{123,987.60 \times 150,000}{555,000} = 33,510,15$$

Չորրորդ ընկերոջ համար

$$\frac{123,987.60 \times 225,000}{555,000} = 50,258,25$$

123,987.60

Հետեւաբար, դրամագլուխը պիտի բաժնուի սա կերպով. —

Ա. ընկերը պիտի առնէ իր մենաշնորհէն զատ 56,358 ֆր.

Բ. » » » իր դրածը

$$36,000 + (7,514,50 + 40,212,20) \text{ շահ } 83,726,60$$

Գ. ընկերը պիտի առնէ իր դրածը

$$30,000 + 33,510,15 \text{ շահ } 63,510,15$$

Դ. ընկերը պիտի առնէ իր դրածը

$$75,000 + 50,265,25 \text{ շահ } 125,265,25$$

$$\text{Դրամա ֆր. } 328,860$$

ԴԱՍԸՆԹԱՅՔ

Գերման Առեւտրական Լեզուի

Ք. Ս Ս Ս

Ա. ՀԱՏՈՒԱԾ

ԴԱՍ Զ.

Ա. — Գերմաներէն Բանի մը բառեր կան որոց մէջ է գիրէն վերջը լի (e) գիրերը դրուած են ու ա-

մենք միասին (չ) ձայնը կը նանեն : Ինչպէս՝ deutsch
soyl . Deutschland Soylանis:

Բ. — գ (f) գիրէն վերջը եկած u (ու) գիրը
(վ) ի ձայն կը հանէ . quantität քանակութիւն . qualität
կալիթէթ :

Գ. — ց գրերը (g) ի ձայն կը հանեն . jetzt եւցթ :

(der, Kunde յանախորդ	geben տալ
(der)Kaufmann վաճառական	gegeben տուած
der Agent գործակաւար	schreiben գրել
der Fabrikant գործարանատէր	geschrieben գրած
warum? ինչո՞ւ համար	wie viel? քանի՞

einen Brief schreiben

այնէն գրել շինել

Նամակ մը գրել

einen Auftrag geben

այնէն աւելցնել իշխել

Հրաման մը տալ

ich habe einen Brief geschrieben

էի հաղէ այնէն գրել իշխել

ես ունիմ մէկ նամակ գրած

(նամակ մը գրեցի)

wer hat diesen Brief geschrieben

վեր հա՞նք այնէն գրել իշխել

ո՞վ ունի այս նամակը գրած

(ո՞վ գրեց այս նամակը)

der Agent hat diesen Brief geschrieben

դեր հա՞նք այնէն գրել իշխել

գործակաւարը ունի այս նամակը գրած

(գործակաւարը գրեց այս նամակը)

wir haben dem Fabrikante geschrieben

մենք հա՞նք ծառայել իշխել

մենք ունինք գործարանատիրոջ գրած

(գործարանատիրոջ գրեցինք)

wir haben dem Kunde einen Brief geschrieben
 զէն հապէն որե՛ս ասոնք աշէն պիտի կելնէն
 մենք ունինք յաճախորդին մէկ նամակ գրած
 (յաճախորդին նամակ մը գրեցինք)

er hat einen Auftrag gegeben
 էն հաթ աշէն ասքնուկ կելնէն
 նա ունի մէկ հրաման տուած
 (հրաման մը տուաւ)

wer hat gegeben ?
 զէն հաթ կելնէն
 ո՞վ ունի տուած (ո՞վ տուաւ)

der Kaufmann hat einen Auftrag gegeben
 որն Բաւաթան հաթ աշէն Ասքնուկ կելնէն
 վաճառականը հրաման մը տուաւ

der Kunde hat dem Kaufmann diesen Auftrag gegeben
 որն Բաւաթ հաթ որե՛ս Բաւաթան պիտի Ասքնուկ կելնէն
 յաճախորդը ունի վաճառականին այս հրամանը տուած
 (այս հրամանը յաճախորդը տուաւ վաճառականին)

ԴԱՍ 3.

kommen գալ	er kommt նա կուգայ
sagen րսել	er sagt նա կ'ըսէ
kaufen գնել	er kauft նա կը գնէ
reden խօսիլ	er redet նա կը խօսի
bezahlen վճարել	er bezahlt նա կը վճարէ

Dieser Herr ist mein Freund. Er kommt von Konia. Er
 Տէղէն շէն էն ասոն Թոնի Էն Բաւաթ Բաւաթ Էն
 Այս պարոնը է իմ բարեկամ: Նա կուգայ.....էն Գոնիա: Նա
 sagt er habe dort oft Ihre Fabrikate verkauft, aber
 շէն էն հապէ որե՛ս օքն իսէ ֆաբրիկատէ ֆէրտաթէն ապէն
 կ'ըսէ նա ունի հոգ յաճախ ձեր արտադր.ները ծախած քայց

jest kauft er billiger von einem andern Haus. Er
 էկել է քիչ արժեքով գնում հաս-
 չմա կը գնէ նա աւելի ատեն մէկ որի վաճառուին նա
 redet ein wenig deutsch, aber nicht viel. Er kauft
 երբեք այն լեզուն որն ոչինչ էլ է քիչ
 կը խօսի մէկ քիչ գերմաներէն բայց ոչ շատ, նա կը գնէ

grosse quantitäten Wolle und bezahlet baar.
 Կոտե Ժաննիկէն Նիկէն Նուր պէյլի արժու .
 մեծ քանակութեամբ բռնորդ ե կը վճարէ կանխիկ.

Այս պարոնը բարեկամս է: Գոնիաէ կուգայ եւ կը-
սէ թէ հոն ձեր արտադրութիւնները յաճախ ծախած է. սա-
կայն հիմա ուրիշ տունէ մը աւելի աժան կը գնէ: Բիշ մը
գերմաներէն կը խօսի բայց ոչ շատ, մեծաքանակ բուրդ կը
գնէ եւ կանխիկ կը վճարէ:

Առեւտրական Քրոնիկ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԳԱԽԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Հայկալի սեր թղթակցեն .

Ահաւաստիկ տեղւոյս վաճառականութեան քաղաքացիութեան չեղարկումը նիւթերը:

Մեծախ, — Արտասահմանէն և ներքին ու շրջակայ գաւառներէն կուգայ և ընդհանուր սպառումն է 37—38000 օխտ, 48—50000 լիբա արժէքով :

Բուրդ.—Գլխաւորաբար չըջակոյ դաւառներէն: Հրապարակի վրայ եղած սպառումը 875,000 օխա է և միջին արժէքը 43—45000 լիւրա:

Բամբակ.—Գլխաւորաբար Խաղիպի շրջակայ գիւղերէն
կ'արտադրուի 800 000 յիսա քանակութեամբ և 42,000 լիրա
արժէքով :

Er
1/2
Lm
ber
1/2
255

Իւդ. — Մարտինէն ևւն. կուգայ, քաղքի սպառումն է 580,000 օխա 58,600 լիւրա արժէքով, արտածումն ալ միասին հաշուելով 250,000 լիւրայի կը յանգի գումարը: Յորեմն եւ գարի. — Տեղական պէտքերուն համար միջին հաշուով 35—36,000,000 օխա կը սպառի 240—250,000 լիւրա արժէքով:

Բրիկնձ. — 50%₀ Եգիպտական, 20%₀ Հնդկական և 30%₀ Մարաշէն և Տիարպէքիւրէն, տեղական սպառումն է 1200000 օխա 18—20000 լիւրա արժէքով:

Գիւսոր կամ Մագի. — Ընդհանրապէս Տիարպէքիւրէն, Մուսուլէն, Սղերդէն, Պիթլիզէն, Մարտինէն ևւն. և 15%₀ Հալէպի պէտքերուն համար կ'սպառի և մնացեալը կ'արտածուի արտասահմանի համար: Ընդհանուր գումարն է 1275000 օխա 12—13000 լիւրա արժէքով:

Խեժ. — Գլխաւորապէս Տիարպէքիւրէն, Պիթլիզէն, Մէրտինէն, 20%₀ քաղաքի պէտքերուն համար և մնացեալը արտասահման, ամբողջը միասին 125,000 օխա 5—6000 լիւրա:

Նուշ. — Տիարպէքիւրէն, Պիթլիզէն, Մալաթիայէն ևայլն 50%₀ քաղաքի պէտքերուն, և մնացեալը արտածման համար, ամբողջ 30,000 օխա 2200 լիւրա արժէքով:

Պիւսակ. — Քաղաքի շրջակայ պարտէզներէն և Այնթապի շրջակայ գիւղերէն կուգայ: Քաղքին բերքին միջինն է 100,000 օխա 8000 լիւրա արժէքով:

Պանիր. — Ընդհանրապէս Մաարրոյէն և Իսյիպէն կուգայ: Տեղական սպառումն է 800,000 օխա 16,000 լիւրա արժէքով:

×

Գոնեայի մեր թղթակցեմ. —

Հաւկիթի արտածութիւնը օր ըստ օրէ կը յառաջդիմէ: Այժմ մեր հրապարակին վրայ կը գտնուին երկու գլխաւոր վաճառատուններ, մին Հայ և միւսը Հրեայ, որոնք հաւկիթի արտածութեամբ կ'ղբաղին: Օրական 25 սնտուկ հաւկիթ կ'արտածուի: Մէկ սնտուկը կը պարունակէ 1449 հաւկիթ: Եթէ մասնաւոր խնամք տարուի, կարելի է օրական մինչեւ 2500 սնտուկ արտածել: Հաւկիթները երեք տեսակ են, փոքրերուն հարիւրը 4 օխա կը կշռէ, միջիններունը

4¹/₂ և մեծերունը 5¹/₂: Գիներն են 12¹/₂—13 զրչ.: Հրեայ վաճառականները ֆրանքֆորդ կը ղրկեն իրենց հաւկիթները, իսկ Հայ վաճառականները Պոլիս, Հրեայ վաճառատան մը:

Այս տարի բուրդի վրայ մեծ գործառնութիւն կը յուսացուի: Ամերիկայի, Գերմանիոյ և Ուշաքի համար գնումներ կ'ըլլան: Առաջ Մարսիլիա շատ բուրդ կը գնէր, և առաջին յաճախորդը նկատուած էր, հիմա գրէթէ բնաւ չի գներ: Գիներն են 7էն—7¹/₂ զրչ.: օխան, Լ, Օամ. 108էն:

×

Խարքերդի մեր թղթակցեն. —

Շերամաբուծութիւնը արագ արագ կը զարգանայ մեր նահանգին մէջ: Այս տարի 25 կրամնոց 7000 բաքէթ շերամահունտ ծախուեցաւ: Այս հունտերուն կէսը Զարիֆեան եղբարք և միւս կէսը տեղացի ուրիշ շերամաբոյժեր բռնեցին: Մամուրէթ Իւլ Ազիզ արտածեց 25,000 բաքէթ շերամահունտ: Շերամներուն ընդհանուր վիճակը գոհացուցիչ է և առատ խողակ կը յուսացուի:

Արմաիքի գիները, որոնք ժամանակէ մը ի վեր բարձր էին, հիմակ զգալապէս իջած են առատ անձրեւներու հետեւանքով:

×

Մերսիսի մեր թղթակցեն. —

Մայիսի մէջ տեղացող առատ անձրեւները քիչ մը մեղմեցին բերքերուն: Միայն վարսակը, անձրեւներու առեւն տակաւին գլուխ չկապած ըլլալուն համար, մեծապէս օգտուեցաւ այդ անձրեւներէն և գրէթէ միակ բերքն է որ այս տարի մեծաքանակ պիտի արտածուի: Գարին և ցորենը դեռ գոհացուցիչ վիճակ չունին: Բոլոր հունձքերը մէկ ամիս ետ մնացած են և սակից դատ, արտածելի քանակութիւնները սահմանափակ են: Ընտիր տեսակ ցորենը հազիւ տեղական սպառումին կը բաւէ:

×

Կոնստնտինոպոլիսի մեր թղթակցեն. —

Տակաւին քաղաքիս արմաիքի հրապարակը չբացուեցաւ, հունձքին ուշ աւարտելուն համար: Այս շարժու կալը

սկսաւ և մէկ շաբաթէն հրապարակը կը բացուի: Տեղւոյս վաճառականները հիմակուրէն բախլային 33 և վարսակին 22 բարայէն քարթի ապրանքի համար կանխավճար կուտան: Այս տարուան բերքը առատ է, միայն Ապրիլին մէջ պէտք եղածին պէս անձրեւ չգալուն՝ ամառուան ցանքը վնասուած է քիչ մը: Ծխախոտ քաղել սկսան: Ընտիր և առատ է: Խոզակի գիներն են 90—108 ղրուշ: Կէօնէնի վաճառականները մեծ մասամբ Թուրք են, որոնք գլխաւորապէս մանիֆաթուրայի, արմտիքի, գաղթաբերքի, ծխախոտի գործառնութիւններով կ'զբաղին: Այս վաճառականներուն մէջ կը գըտնուին Փանոսեան կարապետ և Նիկողոս էֆ.ները, որոնք երկաթեղէնի, պղնձեղէնի, արմտիքի, խոզակի, ծխախոտի, մորթի, մեղրամոմի ևլն. գործերով կ'զբաղին:

Մանիֆաթուրայի նոր գործարաններ

×

Իտալիոյ մէջ վերջերս հիմնուած են հետեւեալ նոր գործարանները, որոնք մանածի և մանիֆաթուրայի արտադրութիւններով պիտի զբաղին. —

Ճենովայի մեջ. — Cotonificio Entella, առեւտր. անանուն ընկերութիւն, գրամագլուխ 3 միլիոն ֆր.:

Պուսոյ Արգեցիոյի մեջ. — Cotonificio Venzaghi, Առեւտրական անանուն ընկ. գրամագլուխ մէկ միլիոն ֆր.:

Միլանի մեջ. — Manifattura lombarda Turri, գրամագլուխ 2 միլիոն ֆր., որ պիտի բարձրանայ մինչեւ 4 միլիոն ֆր.ի: Պիտի շինէ մանած և նուրբ կտաւներ:

Թուրինոյի մեջ. — Cotonificio Valsesia գրամագլուխ 2 միլիոն ֆր.: Պիտի շինէ մանած և կտաւ:

Պուսոյ Արգեցիոյի մեջ. — Cotonificio introini առեւտրական անանուն ընկ. գրամագլուխ 1,600,000 ֆր.:

Թուրինոյի մեջ. — Societa anonima Cotonificio di Lucento, գրամագլուխ 1,600,000 ֆր.: Պիտի շինէ նուրբ կտաւներ:

Միլանի մեջ. — Societa anonima Manifatture riunite tessuti elastici, գրամագլուխ 1,650,000 ֆր., որ պիտի բարձրանայ մինչեւ 3 միլիոնի:

Արտօնատէր Հ. Ս. Խ. Իիթիէճիւն | Տպագր. Ն. ՊէրՊէրեան եւ ՌԲ

BIÈRE AMSTEL

Ամստէլի Գարեջուր

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՅԱՄԱՆԵՐՏԱՄ (ՀՈԼԱՆԴԱՆԴ)

Միմիայն ընտիր գարիէ և հմուլէ (houblon) շինուած այս առաջնակարգ գարեջուրը անուանի բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած է իր սնուցանող, կազդուրիչ և զովացնող հանգամանքներուն պատճառաւ :

ԾԱՆ.— Ամստէլի գարեջուրը Պոլիս կը ներածուի միմիայն շիւբրով : Կան գարեջուրներ, որ տակառով ալ կը բերուին եւ հոս շիւբրու մէջ լեցուելով կը ծախուին իբրեւ նմարիս (original) : Այսպիսի խաղախեալ գարեջուրներէ չխաբուելու համար կը խնդրուի ուշադրութիւն րնել վերեւ տեսնուած մանրայինները, մեծ ճաշարանները, օրիւնները եւ մեծ նպարավաճառներու տոլ ու դեղատոմարներու մէջ :

Կեդրոնատեղի՝ Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅԵՏԳԼԵԱՆ ԽԱՆ

Dépôt général, Foundouklian Han, Stamboul

20—5

Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Տ Ո Ւ Ն

ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՕԺԻՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԶԱՆԱԶԱՆ ՆԻԻԹՈՅ

ՇԱԼՃԵԱՆ ԵՒ ԹԱՎՇԱՆՃԵԱՆ

ՀԱՅԹԱՅԹԻԶ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Կ. Պոլիս, Էսկի Ջապիիէ ճատտէսի Թիւ 63

Իր ապրանաց տեսակներուն ճոխութեամբ եւ չափաւոր գիներով հանրածանօթ այս հին Վաճառատունը եւրոպական առաջնակարգ գործարանաց հետ յարաբերութեանց շնորհիւ տրամադրելի ունի պատրաստ հաւաքածոյ մը ասեղնագործութեան և օժիտի վերաբերեալ նոր ու ընտիր նիւթերու, ինչպէս մետաքսեայ կերպաններ, աթլազ, թաւիչ, թաւթա, ռսկեզօծ ու արծաթեայ զուտ ու անզուտ թելեր (խաս եւ խամ սրւմա), ճերմակեղէնի համար ընտիր պոստէներ, վալանսիէն ու մետաքսէ թանթէլաներ, ճերմակ քթան, գաղղիական ընտիր շապիկի կերպաններ, րիքէներ, գունաւոր պաթիւթներ եւ այլն եւ այլն :

Զեռագործ բանուած և սկսուած գանազան ճոխ նիւթոց հաւաքածոյ մը պատրաստ կը գտնուի :

Կ. Պոլսոյ եւ Դաւառաց զարոցական հաստատութեանց համար մասնաւոր զեղչ :

Վաճառատան մէջ կը գտնուի միշտ պատրաստ ասեղնագործի գծագրիչ մը

10—5

ՊԱՇՏՈՆԱՅ ԿՈՒՉՈՒՒ

Պատրաստ զգեստի վաճառատան մը համար կ'ուզուի պաշտօնեայ մը որ քիչ մը տոմարակալութիւն գիտնայ:
Դիմել Բիւրակնի Խմբագրութեան:

Դարեհ Սահակեան

Վ.Օ.ՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՍՎԼՈՒՒ, ՄԵՏԱՐԵՍԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՈՅ

Պրուսա, Թիմուր Գաբու Չարշըի գլուխ, Թիւ 192

Վաճառում մեծ եւ փոքր քանակութեամբ. — Անմրցելի գին
— Յանձնարարութիւնք կը կատարուին ճշտութեամբ եւ
արագութեամբ

20—4

Օ ԲՈՒՅՈՒՆ

Մեքենական առաջնակարգ Գործատուն

Լուացի, արդուկի, ֆոլայի

97. ՌԵՐԱ ԷԶՈՐԻՍՈՒ ԱՂԶԸ ԳՈՒՄՊԱՐԱՏԸ ԵՕԳՈՒՇ 97.

Օ ԲՈՒՅՈՒՆ Գործատունը կ'ստանձնէ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի լուացք, արդուկ եւ քօլա, նշանաբան ունենալով՝

Մաքրութիւն

ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ

Ճշտապահոչքիշն

15—24

ԳՐԱՏՈՒՆ

Յովհաննէս Գրլընեան

ԳՐԱՎԱՃԱՌ - ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐ

Գրքի արժեքը

Քիչով

Գոհացում

ԳԸԼԸՃԵԱՆ Գրատունը իր գրեւական ճոխ միջերթով Մէարիֆէն արտօնուած Օսմ., Հայերէն, Յրանս., Անգղ. եւ Գերմ. դասագրքերու յանձնարարութիւններ կը կատարէ փութով, խնամով եւ զիւրամատչելի պայմաններով: Գրատանս սկզբունքն է յաճախորդին չահուն մէջ փնտռել իր արդար չահը: Իր գտած համակրութեան ապացոյցն է իր ուղղամիտ յաճախորդներուն հետզհետէ աճող մեծ թիւը: Փորձ մը միայն կը բաւէ համոզուելու գրատանս ճշտապահ եւ ուղղամիտ գործառնութեան մասին, Հասցէ.

Գրատուն Յովհաննէս Գրլընեան, Մեծ Նոր-խան Կ, Պոլիս
40—4

ԲԻԻՐԱԿՆ

ᑕ ᐱ. ᑦ ᐱ. ᑭ. ᐱ. ᑭ. ᑲ ᑦ ᑭ.

PURAGN

புது 27

«پوراکن»

REVUE ARMÉNIENNE

29 30 1 2 3 4

Bab-Ali Djaddressi, N°. 38

ارمنیجه غزته سی
باب عالی جاده سنده؛ نومرو ۳۸

1906

ᐅ ᐱ ᑖ ᐃ ᐱ ᓴ ᓴ ᓴ

ᐅ ᐱ ᐅ ᐅ ᐱ ᐱ ᐅ ᐅ

Ճարտարապետներ, կանխիկ	72.	60
Վեցամսեայ	»	30
Նախնայ	»	15
Պիտանայ	»	5

Մանուկները կ'ընդունուին զիւրաւատչելի պայմաններով

Տարեկան բաժնեգինը կանխիկ վը-
ճարողը կ'ստանայ

1. — Հինգ հատոր Մեճէւե
 2. — Հարիւր այցաբարտ
 3. — Ծանուցումի մը իրաւունք
- Ձաժանորդ գտնողին Է+0 ԿԵ Բ-Ի մը

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

**ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՅԻՆ ԻՐԱՆՅ ԳԱՃԱ-
ԽՈՐԳՆԵՐՈՒՆ ՀԱՆԳԻՊ**

ԻՍԽԱՅԱԹՈՐԱՅԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ. — ԱՌՈՒՄՈՒՐ շատ,
տեսակ քիչ. — Մանչեսթրի գործարանատերներուն մեծա-
մեծ շահերը

19 ԲԳ. ԴԱՐՈՒ ՄԷՋ. — Հեղափառոր և Պատմախանէ » ին վրայ հետաքրքրաշարժ ծանօթութիւններ. — Պատմութեան և Զեմպէր » ներու հնարիչը

Ի՞նչ է «ՀՕՍԻԷ»-ն և «ՊԷՍԻԷ»-ն. — Սակարանի
մէջ յաջողելու պայմաններ

ԴԱՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ. — Առևտրական Բ. եւ ծովային
առևտր. դատարաններուն առջեւ տեւանուած դատեր
ԴԵՐՄԱՆԵՐԷ ԱՌԵՏԻՏԻՍԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒ

ԱՌՈՒՏՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄԻՆ. — Մետաքսին զինեբը կը բարձրանան. — Յորենի եւ ալիւրի հրապարակները. — Արտածուիլն . եւլլն.

ՅՊԱԳՐ, ՆՇԱՆ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

Zum

40

humph

[illegible]

ՍՏԱՄՊՕԼԼՈՒԵԱՆ ԵՒ ԹԵՐՃԷՄԱՆԵԱՆ
Վանառասունը Ձագմագնըլար 12 քիւէն փոխադ-
րուած է

ԻՀՍԱՆ ՊԷՅ ԽԱՆ ԹԻԻ 7, ՍԻՐՔԷՃԻ

4—1

Գիշերօթիկ Բարձր. Վարժարան

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՈՒՅ ԿԵՍԱՐԻՈՅ

Հաստատուել 1888 Մայիս 1

Վարժարանիս 20րդ տարեշրջանն է յառաջիկայ Սեպտ.
1ին, Դասերը պիտի սկսին Սեպտ. 4 Բշ օրը: Վարժարանիս
մէջ զուտ առնմային և համեստ կրթութեան հետ կ'աւան-
դուին.— Օսմ. Հայ. Ֆրանս. Անգլ. լեզուները, Բնական և
Ձափական և այլ դիտութիւնք և ուսմունքներ խնամով, ըն-
դարձակ ու գործնական կերպով: Վաճառականական սիրդ-
բունքներուն, և Հասարակութեան մեծ կարեւորութիւն
պիտի արուի յառաջիկայ շրջանին մէջ:

Վարժարանս շահու համար բացուած չէ՝, և մանաւանդ
շատ աժան միջոցայրի մը մէջ գտնուելուն, ուսանողի մը
տարեկան թոշակ որոշուած է՝ միայն (12) տասներկու լիբայ
Օսմ. որուն կէսը կանխիկ, եւ միւս կէսն ալ Մարտի սկիզբն
նոյնպէս կանխիկ կը գանձուին: Մի անգամի համար զպրո-
ցական մօտաքի դրամ կ'առնուի (1/2) կէս լիբայ Օսմ:

Վարժարանս ունի իրեն յատուկ բժիշկն՝ որ ամէն օր
ժամ մը կ'այցելէ եւ կ'աւանդէ նաեւ առողջապահական
դասեր:

Ուսանողին գրական եւ դասական պիտոյքներու, ճեր-
մակեղէնի լուացման, սափրուելու, բժիշկի եւ դեղորէից
ամէն ծախքերը վարժարանէս կը հոգացուին, բայց հագուստ,
ճերմակեղէն եւ այլ ամէն, զգեստեղէնք, ինչպէս նաեւ եր-
կար տեւող հիւանդութեանց եւ երկրորդ բժիշկի մը պէտքն
զգացուելու պարագային տեղի ունեցած ծախքերն ուսանո-
ղաց կը վերաբերին:

Ձրի, կիսաթոշակ եւ նոյն իսկ ամենափոքր պակաս թո-
շակով ուսանող ամենեւին չընդունուիր: Ընդունուելու հա-
մար եղած ամէն առաջարկութիւններն երբէք նկատի չեն
առնուիր, եւ իտպառ անպատասխանի կը մնան:

Յառաջիկայ շրջանին մէջ 15—20 թոշակաւոր ուսանող-
ներ հազիւ կրնանք ընդունիլ, ներկայ ուսանողաց թուոյն
բազմութեան պատճառաւ, եւ կը չարունակենք վարժարանս
իւ նախկին կանոնաւոր եւ բարձրագոյն ընթացքով: